

รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์ โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

The Model of School Administrative Leadership and Networks of Relationship by Using Area - Based Towards Student Quality

ทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล | Thongphan PunyauDOMKUN

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

Director of Pong Kindergarten School (Ban Na Prang), Phayao Primary Educational Service Area Office 2

Corresponding Author, e-mail: phanpunya.2@gmail.com

(Received: 8 June 2023, Revised: 24 July 2023, Accepted: 27 July 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน ใช้วิธีวิจัยและพัฒนา (Research & Development) 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการสังเคราะห์เอกสาร การศึกษาความต้องการจำเป็นจากผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 102 คน ศึกษาแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน 2) สร้างและตรวจสอบความถูกต้องความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ศึกษาการยอมรับจากผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนบ้านดู่ จำนวน 21 คน 3) ทดลองใช้กับโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 3 โรงเรียน 4) นำสู่การปฏิบัติกับครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) จำนวน 20 คน นักเรียนทั้งหมด 231 คน ศึกษาความพึงพอใจจากครูบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 120 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จำนวน 146 คน 5) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์จากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักของการบริหาร องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหาร องค์ประกอบที่ 3 วิธีการดำเนินการบริหาร องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินการบริหารคุณภาพ และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดลองใช้รูปแบบสภาพการดำเนินการตามรูปแบบสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยผลการใช้รูปแบบ ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่าเฉลี่ยรวม และทุกรายวิชา สูงกว่าปีที่ผ่านมา สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 2) ผลการประเมินสมรรถนะของครู ในภาพรวมทั้งโรงเรียนหลังการใช้รูปแบบสูงขึ้น ทั้งในด้านที่ 1 ทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน และด้านที่ 2 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลการดำเนินการตามรูปแบบ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลประเมินรูปแบบพบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารโรงเรียน, ภาวะผู้นำ, เครือข่ายความสัมพันธ์, พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐาน, คุณภาพผู้เรียน

ABSTRACT

The Model of School Administrative Leadership and Networks of Relationship by Using Area - Based Towards Student Quality. The 5- steps integrated research methodology was used such as study basic information, develop the management model, put the management model into the practical area, evaluate the management model. The result illustrated that the management model consists of 5 components which is the core of management as the first component, the second component was the objectives of management the methods of management, the quality management assessment guidelines and the last component was the factor that affect the management success. The outcomes of managerial development model indicated that the accuracy and the possibility were at the high level, the overall acceptance of the management model was at a high level, the experimental result after using the management model was higher in both aspects of teacher competency evaluation in all 3 schools.

Furthermore, the results of using the management model were learning achievement of learners who are over level 3, the 8 learning areas has been increased more than last year, the overall average of national test scores (O-NET) from grade 6 students with all subjects was higher than last year national average while the outcomes of the overall teacher competency assessment in the entire school using the management model were also higher in both aspects Facet 1, learning management skills and classroom management, and Facet 2, learning outcomes of learners..

The research also found out the overall results from the satisfaction survey on the implementation of teacher management model, educational personnel, school committee, parents, and students in which were at a high level whereas the evaluation result of the management model also displayed the appropriateness and benefit in which also at a high level.

Keywords: Management model, leadership, relationship, practical based area, learner's quality

บทนำ

คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึง เป็นคนดีของคนรอบข้างและสังคม) และในมาตรา 7 ที่ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษา

ผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วน เรื่อง การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 โดยคาดหวังว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้น ในการเร่งรัดให้เกิดผลสัมฤทธิ์จึงมุ่งหวังให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพและปลอดภัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss Recovery) เสริมสร้างระบบความปลอดภัย เข้าถึงโอกาสทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทุกระดับ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีทิศทางการจัดการศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 บริหารจัดการศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2, 2564)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือหน้าที่หลักของสถานศึกษาหรือโรงเรียน การบริหารโรงเรียนที่มีการทำงานอย่างมีความสุข มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพ มีการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรโรงเรียนในทุกด้านอย่างต่อเนื่องที่เอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำสถานศึกษาเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษา (อริคุณ สันธนาปัญญา และคณะ, 2563)

เครือข่ายความสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพของโรงเรียน และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ พบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในเรื่องของเครือข่ายและความสัมพันธ์น้อย ขาดการแสดงความสนใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรขาด ความต่อเนื่องในกระตุ้นให้ครูแสดงบทบาทใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ของครูโดยการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร นักการศึกษาทั้งใน และนอกโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้นผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2563) ดังนั้น การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (รุ่งทิพย์ เข้มทิศ, 2559; วาสนา ชูแสง, 2557; สมหมาย อำตอนกลอย, 2556) เช่นเดียวกับ ชูชาติ พวงสมจิตร (2560) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้เกี่ยวข้องมีประโยชน์และความจำเป็น คือ ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วม

นอกจากนี้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐาน ซึ่งหมายถึงสถานศึกษาก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพของโรงเรียน และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ พบว่า สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายนอก และภายในห้องเรียน ขาดวัฒนธรรมองค์กรและการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูใช้เทคนิค/วิธีการสอน ไม่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน ครูในโรงเรียนควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับปัญหา และบริบทของผู้เรียน การสร้างสื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน การวัดประเมินผลผู้เรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ที่จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหามิฉะนั้นผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2563) ดังนั้น การสร้างพื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานเพื่อให้สถานศึกษาเป็นโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายนอก และภายในห้องเรียนให้สะอาด สะดวก ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างสรรค์วัฒนธรรมในทางบวก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจนเกิดเป็นกิจวัตรประจำวันในการทำงาน การสร้างครุต้นแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน และครูเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีการพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เปิดโอกาสให้ ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (อำรุง จันทวานิช, 2547; สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์, 2556; อธิคุณ สันธนาปัญญา และคณะ, 2557)

สิ่งสำคัญอีกประการ คือ ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ก็จะทำให้เกิดความล้มเหลวในการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างการมีส่วนร่วมและผลักดันการเปลี่ยนแปลง และต้องสร้างความต่อเนื่องในการสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืน (John Kotter, 1996 อ้างอิงใน ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร, 2564; สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์, 2545)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่ชุมชนให้การยอมรับ และเกิดคุณภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืนนั้น โรงเรียนจึงควรสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอก บนพื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานที่มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กรในการแลกเปลี่ยนรู้ ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบและบรรลุความมุ่งหมายของกระทรวงศึกษาธิการ ผลักดันให้เกิดการบริหารโรงเรียนได้สำเร็จ เป็นมิติใหม่แห่งการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการโรงเรียนที่ดี และสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับรากหญ้าของการจัดการศึกษาในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของชุมชน มีความเหมาะสมรองรับโลกอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน
4. เพื่อนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียนสู่การปฏิบัติ
5. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ระเบียบการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ขั้นที่ 1.1 วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ฯ โดยศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร

ขั้นที่ 1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปง 1 รวม 17 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และครูสายผู้สอน รวมทั้งหมด จำนวน 102 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร ฯ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ในการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหรือความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง แล้วคำนวณหาค่า IOC คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) โรงเรียนอนุบาลจุน (บ้านบัวสถาน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 จัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็น โดยใช้เทคนิคหรือการคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority Need Index (PNI modified) คัดเลือกการใช้ค่า PNI ที่มีค่า 0.2 ขึ้นไปถือว่ามีความต้องการจำเป็นต่อการบริหาร ฯ

ขั้นที่ 1.3 ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

ประเด็นการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการบริหาร ฯ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประชุมแบบ Online ใช้ Application Zoom ในการประชุมอภิปราย การจัดทำกับข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน โดยผู้วิจัย

ขั้นที่ 2.2 ตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ ในด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้

ขั้นที่ 2.3 ตรวจสอบการยอมรับรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนบ้านดู่ ตำบลปง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากมีบริบท และเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเคียงกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) โรงเรียนอนุบาลจุน (บ้านบัวสถาน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ข้อที่ 3.1 การทำข้อตกลงการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน กับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยแม่แดง โรงเรียนบ้านปางผักหม และโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา อำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในการนำรูปแบบ ฯ ไปทดลองใช้ตลอดปีการศึกษา 2563

ข้อที่ 3.2 ประชุมชี้แจงการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา โรงเรียนบ้านปางผักหม และโรงเรียนบ้านห้วยแม่แดง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารการประชุมชี้แจงการทดลองใช้รูปแบบ ฯ

ขั้นที่ 3.3 ปฏิทินการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

ขั้นที่ 3.4 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 7 คน นักเรียน จำนวน 55 คน โรงเรียนบ้านปางผักหม คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน

3 คน นักเรียน จำนวน 46 คน โรงเรียนบ้านห้วยแม่แดง คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 4 คน นักเรียน จำนวน 59 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบ ฯ

ขั้นที่ 3.5 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา โรงเรียนบ้านปางผักหม และโรงเรียนบ้านห้วยแม่แดง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสะท้อนผลการทดลองใช้รูปแบบ ฯ จากประชุมเพื่อสะท้อนผลการใช้รูปแบบ ฯ เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2563 เพื่อนำไปปรับใช้ในปีการศึกษา 2564 เพื่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียนสู่การปฏิบัติ

ข้อที่ 4.1 ประชุมชี้แจงการทดลองใช้รูปแบบ ฯ แหล่งข้อมูล ได้แก่ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารการประชุมชี้แจงการใช้รูปแบบ ฯ

ขั้นที่ 4.2 ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 20 คน นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวนทั้งหมด 231 คน ของโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบ ฯ

ขั้นที่ 4.3 ความพึงพอใจที่มีต่อผลการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 20 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 120 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 รวมจำนวน 146 คน ของโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 5 แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนอนุบาลปง (บ้านนาปรัง) ฉบับที่ 6 แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับผู้ปกครองนักเรียน ฉบับที่ 7 แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับนักเรียน ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ในการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหรือความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) โรงเรียนบ้านอนุบาลจุน (บ้านบัวสถาน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ฉบับที่ 5 เท่ากับ 0.88 ฉบับที่ 6 เท่ากับ 0.89 ฉบับที่ 7 เท่ากับ 0.88

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอจุน อำเภอเชียงคำ และอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ ฯ พบว่า รูปแบบ ฯ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 หลักของการบริหาร องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหาร องค์ประกอบที่ 3 วิธีการดำเนินการบริหาร องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินการบริหารคุณภาพ และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
2. ผลพัฒนารูปแบบ ฯ พบว่า รูปแบบ ฯ มีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และการยอมรับ อยู่ในระดับมาก
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ ฯ ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 2 ด้าน สูงขึ้นก่อนการใช้รูปแบบ ฯ สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้
4. ผลประเมินรูปแบบ ฯ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ทั้งค่าเฉลี่ยรวม และทุกรายวิชา สูงกว่าปีการศึกษา 2563 และค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และผลการประเมินสมรรถนะของครู มีสมรรถนะหลังการใช้รูปแบบ ฯ สูงขึ้น ทั้ง 2 ด้าน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อผลการดำเนินการตามรูปแบบ ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
5. ผลการประเมินรูปแบบ ฯ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. แนวคิดการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ ฯ จากผลการวิจัยตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้า คิดค้น อย่างเป็นระบบ น่าเชื่อถือ มีเป้าหมายในการพัฒนาผลผลิตเทคโนโลยีสิ่งประดิษฐ์สื่อ อุปกรณ์ เทคนิควิธีหรือรูปแบบการทำงาน ระบบบริหารจัดการ หรือ “นวัตกรรม” และทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แล้วจึงนำไปเผยแพร่เพื่อพัฒนางาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ วาโร เฟ็งสวัสต์ (2553, น. 9-11) ได้กล่าวถึงขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดีซึ่งผลการศึกษา จะนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือ

ตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้ จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ

2. การพัฒนาได้รูปแบบฯ มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหาร องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหาร องค์ประกอบที่ 3 วิธีการดำเนินการบริหาร องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินการบริหาร องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ พบว่า มีความถูกต้องและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และผลการยอมรับรูปแบบฯ ด้านความสะดวกต่อการใช้งาน (Perceived ease of use) และด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived usefulness) ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก รูปแบบการบริหารผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีทั้งสถานศึกษา ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน สอดคล้องกับ สมกิต บุญยะโพธิ์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า องค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษา และ สมมาตร รัตน์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า รูปแบบฯ มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์กับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครูทุกคนมีความรู้สึกที่ดีต่อการใช้รูปแบบฯ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มสมรรถนะของครูทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ และการจัดการชั้นเรียน สู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งผลให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพให้กับตนเองเกิดผลพลอยได้คือการเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น แต่คุณภาพผู้เรียนบางโรงเรียนยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับรูปแบบฯ ให้เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นการทดสอบรูปแบบฯ ว่ามีความยืดหยุ่น และมีความเหมาะสมกับการนำสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Eisner (1976, pp. 192-193) ได้เสนอแนวคิดการทดสอบรูปแบบ โดยการทดลองใช้รูปแบบการทดสอบรูปแบบนั้นจะเป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน และนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

4. ประเมินผลการใช้รูปแบบฯ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ทั้งค่าเฉลี่ยรวม และทุกรายวิชา สูงกว่าปีการศึกษา 2563 และค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และผลการประเมินสมรรถนะของครู ในภาพรวมทั้งโรงเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีสมรรถนะหลังการใช้รูปแบบฯ สูงขึ้น ทั้งใน 2 ด้าน ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลการดำเนินการตามรูปแบบฯ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารได้ใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู มีผู้บริหารเป็นผู้นำพาครูทำตั้งแต่ค้นหาปัญหาของผู้เรียน วิเคราะห์ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ในขั้น Plan ร่วมกิจกรรมเปิดชั้นเรียน ในขั้น Do และสะท้อนคิดจากการเปิดชั้นเรียนในขั้น See กอปรกับผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพครูที่จะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง สอดคล้องกับ มนตรี แยมกสิกร (2559) ได้กล่าวว่า การเริ่มต้นของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จำเป็นต้องมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญมากที่จะทำให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ

5. ผลการประเมินรูปแบบ ฯ พบว่า รูปแบบฯมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการพัฒนารูปแบบฯ ครอบคลุมขั้นโดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการบริหาร การพัฒนารูปแบบการทดลองใช้รูปแบบ การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และประเมินรูปแบบ จึงทำให้รูปแบบ ฯ มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ พัทยา ชนะพันธ์ (2561) ได้วิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการช่วยเหลือตนเองสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการช่วยเหลือตนเองสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย ไปใช้ภาพรวมมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ (Relationship and Network) ผู้บริหารจะต้องปรับพฤติกรรมให้เป็นมิตรกับทุกคน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ สร้างแรงบันดาลใจให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ การสร้างพื้นที่ปฏิบัติเป็นฐาน (Areas of Practice) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมและดึงศักยภาพครูต้นแบบที่เกษียณอายุราชการ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน นักการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการเปิดชั้นเรียนและสะท้อนคิดผลการสังเกตชั้นเรียน และการสร้างภาวะผู้นำ (Leadership) ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการกำหนดแนวทาง กำหนดรูปแบบการส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาได้

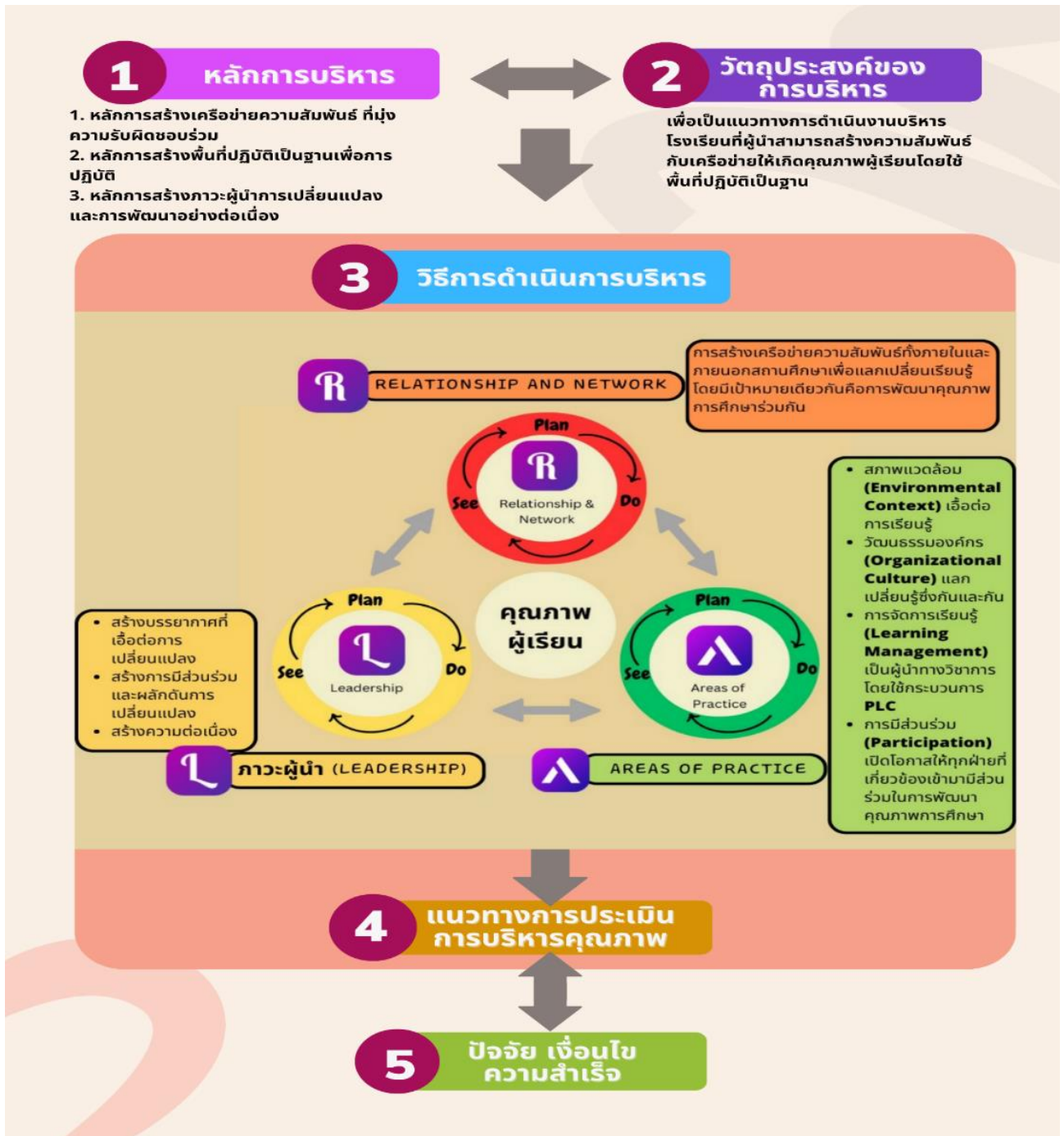
2. ข้อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมและสนับสนุนนักการศึกษา คือ ศึกษานิเทศก์ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีเวทีให้ผู้บริหารได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนกับผู้บริหารสถานศึกษาทั้งเขตพื้นที่ เพื่อให้นำไปสู่การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณลักษณะพิเศษโดดเด่น ด้วยการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้พื้นที่เป็นฐานเน้นให้ความสำคัญและเชื่อมั่นกับศักยภาพของบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืน ตอบสนองตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดย ใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน ไปใช้พัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร และครูที่มีบริบท และขนาดใกล้เคียง ในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้รูปแบบ นี้ เหมาะสมกับ โรงเรียนอื่นๆ ด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นภาวะผู้นำและเครือข่ายความสัมพันธ์โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติเป็นฐานสู่คุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แนวทางพัฒนา “โรงเรียนคุณภาพ” ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ข่าวสด. 360 องศา. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/360guidelines-developing-quality/>
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนวัดวังเปิด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920536.pdf
- พัทธยา ชนะพันธ์. (2561). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการช่วยเหลือตนเองสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย. สุโขทัย: ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- มนตรี แยมกสิกร. (2559). ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ: ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองของครู Professional Learning Community: Challenges in Self – Development of Teachers. ใน การประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2559 “การวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2564). กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงใน 8 ขั้นตอน. สืบค้นจาก <https://drpiyanan.blogspot.com/>
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2563). การประเมินผลโครงการวิจัยเชิงปริมาณ. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแมงมณี.
- รุ่งทิพย์ เข้มทิศ. (2559). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยบูรพา สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920536.pdf
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2(4) : 3.
- วาสนา ชูแสง. (2557). การดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. สืบค้นจาก <http://cms.dru.ac.th/jspui/handle/123456789/160>
- สมหมาย อ้าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 7(1), 1-7.
- สมกิต บุญยะโพธิ์. (2555). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมาพร ถิพย์รัตน์. (2560). รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา. วารสารสุทธิปริทัศน์. 31(100), 261-273.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาพะเยา เขต 2. (2564). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาพะเยา เขต 2. พะเยา: สำนักงานฯ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง
จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. สืบค้นจาก
<https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/10/OBECPolicy62.pdf>
- สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2563). ประเมินภายนอกรอบ 4.
สืบค้นจาก <https://www.onesqa.or.th/>
- สุเทพ พงษ์ศรีพัฒน์. (2556). องค์ประกอบของโรงเรียนที่ดี. สืบค้นจาก <http://suthep.crru.ac.th/>
- _____. (2545). ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ. สืบค้นจาก <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1788286>
- อธิคุณ สิ้นธนาปัญญาม อภิธีร์ ทรงบัณฑิตยม ราชนันบุญธิมา, และวีระ สุภากิจ. (2563). การบริหาร
ความสุขในสถานศึกษา. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUthiparithatJournal/article/>
- อำรุง จันทวานิช. (2547). แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพฯ: พริก
หวานกราฟฟิค.
- Eisner, E. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in
Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Evaluation or Education*, 10(1), Unpaged.

